

نگاهی به نقش مدیریت اطلاعات در پیشگیری از آلودگی اطلاعات

زهرا دوست زاده^{۱*}

چکیده

در عصر آلودگی اطلاعات یا انفجار اطلاعات روزانه، توسط اطلاعات غیرمفید مورد احاطه قرار می‌گیریم. یک مدیریت هوشمندانه جهت تصمیم‌گیری خرد و کلان می‌تواند ما را در دستیابی به صحت و درستی اطلاعات، در واقع با سازماندهی و کنترل ساختار، ترکیب و پردازش ارائه اطلاعات نقش بسیار حائز اهمیتی را ایفا کند. بنابراین شناخت مفهوم مدیریت اطلاعات در مقابله با آلوده شدن داده بسیار حیاتی به نظر می‌رسد.

در این مقاله بعد از بیان مفهوم آلودگی اطلاعات و آشنایی با انواع آلودگی اطلاعات و پیامدهای آن، به بیان مدیریت اطلاعات و انواع مدیریت اطلاعات که شامل مدیریت اطلاعات شخصی و مدیریت اطلاعات گروهی می‌شود، می‌پردازیم سپس به نقش مدیریت اطلاعات و راهکارهای مناسب آن در مهار آلودگی اطلاعات اشاره می‌شود. هدف این است که مدیریت نمودن اطلاعات چگونه ما را در این راستا یاری می‌کند که در این مقاله به آن می‌پردازیم. بنابراین آگاهی از مسائل آلودگی اطلاعات باید گسترش یابد تا بتوان اطلاعات را به درستی مدیریت کرد.

واژگان کلیدی: آلودگی اطلاعات، انفجار اطلاعات، مدیریت اطلاعات، مدیریت اطلاعات شخصی، مدیریت اطلاعات گروهی

* عهده‌دار مکاتبات: دانشجوی کارشناسی ارشد، نشانی الکترونیکی: z.doostzade@mail.sbu.ac.ir

^۱ گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

مقدمه

را برای نشر اطلاعات گمراه‌کننده و نادرست پیش می‌آورد و مخاطبان نیز آنها را به‌عنوان اطلاعات مورد استناد به‌کار می‌برند [۲].

انواع آلودگی اطلاعات

آلودگی اطلاعاتی انواع مختلفی دارد که ما در این مطلب به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌کنیم. ناقص شدن: بدین مفهوم که مجموعه‌ای از اطلاعات که در کنار هم قرار دارند، به‌واسطه از بین رفتن و یا گم‌شدن یک فایل یا بیشتر، دچار نقص شود و عملکرد کاملی از خود نشان ندهد. ناخوانا شدن: نوع دیگری از نقص در بین مجموعه‌ای از فایل‌هاست با این توضیح که فایل یا فایل‌هایی در مجموعه وجود دارند که به علتی ناخوانا و مخدوش هستند. نامربوط بودن: اینکه اطلاعاتی در سیستم وارد شود که به آن ارتباطی ندارد. مثلاً در تحقیقی مربوط به قاره آسیا، اطلاعات ناکاربردی در مورد قاره اروپا در بین فایل‌ها موجود باشند. گاهی اوقات این نوع از آلودگی اطلاعات مضر به‌نظر نمی‌رسد. ناخالص بودن: بدین مفهوم که خلوص اطلاعات در یک سیستم از بین برود. یعنی اطلاعات موجود در یک سیستم با اطلاعات سیستم‌های دیگر اختلاط پیدا کرده و نتوان تصمیمات دقیقی مبتنی بر اطلاعات موجود در سیستم هدف اتخاذ نمود.

به‌روز نبودن: معنی و مفهوم به‌روز نبودن این است که اطلاعات، قدیمی و در عین حال بی‌مصرف شده باشند. لازم به ذکر است که به هر نوع اطلاعات قدیمی نمی‌توان برچسب به‌روز نبودن را چسباند چون ممکن است هنوز کارایی مفید خود را حفظ کرده باشند.

دروغین بودن: چیزی که امروزه در ایمیل‌های تبلیغاتی ناخواسته و هرزنامه‌ها مشاهده می‌شود، نوعی از اطلاعات آلوده است و به این دلیل ایجاد شده است که محتوای این نوع فایل‌ها، دروغین و به‌دردنخور هستند.

چندزبانه بودن: نوعی دیگر از آلودگی اطلاعات است که اکثر اوقات آن را به‌حساب نمی‌آوریم. فایلی به زبان فارسی را در نظر بگیرید که لغات انگلیسی فراوانی در آن به چشم می‌خورند، یعنی معادل‌های فارسی مناسبی برای آنها در نظر نگرفته‌ایم. این نوع فایل نیز دچار آلودگی اطلاعات است که در اکثر موارد

در این مقاله به چگونگی مدیریت نمودن اطلاعات و نقش آن در پیشگیری از آلوده شدن اطلاعات می‌پردازیم. امروزه با پیشرفت دانش بشری، اطلاعات با سرعت بالا ایجاد می‌شود و در سراسر دنیا منتشر می‌گردد که باعث به‌وجود آمدن پدیده‌ای به‌نام آلودگی اطلاعات شده است. آلودگی اطلاعات به‌معنای آلودن اطلاعات درست به نادرست و از بین بردن ارزش، کیفیت صحت بر اثر دخالت اطلاعات نادرست است. مدیریت اطلاعات با حفظ بازیابی و قابل‌دسترس ساختن فوری اطلاعات درست برای به‌کارگیری در تصمیم‌گیری توصیف شده است. مدیریت اطلاعات اشتراک و ارتباط نزدیکی با مدیریت داده‌ها دارد. در واقع کار مدیریت اطلاعات، جمع‌آوری از یک یا چند منبع و ارائه آن به یک یا چند مخاطب است. اما مسئله مهمی که باید به آن توجه کرد این است که چه میزان بین مدیریت اطلاعات و نقش آن در پیشگیری از اطلاعات رابطه وجود دارد تا اطلاعات از کیفیت بالا برخوردار شود و افراد بتوانند از اطلاعاتی که در اختیار آنها قرار می‌گیرد به‌نحوی مطلوب استفاده کنند. زیرا مهم‌ترین آسیب آلودگی اطلاعات این است که مانع تصمیم‌گیری درست می‌شود.

سرآغاز

امروزه اگرچه اطلاعات فراوانی در دسترس است اما اغلب اوقات، دستیابی به اطلاعات مفید و مرتبط در صورت نیاز دشوار است و موضوع نگران‌کننده این است که تا چه حد محتوایی که در حال پخش است ذهنیت، ادراکات و زندگی میلیاردها انسان را تغییر می‌دهد [۱]. آلودگی اطلاعات یکی از چالش‌هایی است که جوامع در عصر ارتباطات با آن درگیرند. این مسئله از آنجا آغاز می‌شود که اطلاعات به‌وفور و بیش‌ازحد نیاز دنیای پیرامون ما را احاطه کرده و سبب شده است که نتوانیم اطلاعات مفید و مورد نیاز خود را از اطلاعات زائد و نادرست بازشناخته و تحت فشار تکنیک‌های انتقال و القاء پیام، به مصرف‌کننده‌ی صرف داده‌های سرازیر شده از خروجی رسانه‌ها تبدیل شویم (۱).

شکل‌گیری شبکه‌های رایانه‌ای نظیر اینترنت و پیشرفت نشر الکترونیکی شرایط آلودگی اطلاعات را سهل‌تر کرده یا احتمال آن را افزایش داده است، زیرا به این ترتیب فرصت‌های زیادی

نادیده گرفته می‌شود اما در برخی سیستم‌ها ممکن است برای کاربران و تصمیم‌گیری آنها مشکلاتی را پدید آورد.

نامعتبر بودن: اگر درجه اعتبار سازنده‌ی یک فایل که میزان اعتبار محتویات آن را مشخص می‌کند، معلوم نباشد، نمی‌توان براساس آن اطلاعات تصمیم‌گیری نمود. فایل‌های نامعتبر، سیستم اطلاعاتی ما را دچار آلودگی می‌کنند.

تکراری بودن: اطلاعات تکراری، مثلاً کپی‌های متعدد از یک فایل، فضای سیستم ما را بدون هیچ‌گونه مزیتی، اشغال می‌کنند. بنابراین آنها را به‌عنوان نوعی از آلودگی اطلاعات به‌حساب می‌آوریم و بایستی نسخه‌های تکراری را از سیستم حذف کنیم [۳].

پیامدهای آلودگی اطلاعات چه می‌باشند؟

آلودگی اطلاعات پیامدهای مختلفی دارد، برخی از این پیامدها عبارتند از:

۱- ایجاد مشکل در فرآیند تصمیم‌گیری صحیح، زیرا برای تصمیم‌گیری به اطلاعات نیاز است. حال اگر اطلاعات آلوده در اختیار تصمیم‌گیرنده باشد، تصمیم وی نیز دچار آلودگی می‌شود.

۲- آلودگی اطلاعات سرعت جستجو را پایین می‌آورد.

۳- دقت جستجو در اثر آلودگی اطلاعات کاهش می‌یابد.

۴- فضای زیادی برای ذخیره‌سازی فایل‌های آلوده به‌هدر می‌رود.

۵- هزینه‌گرافی برای نگهداری اطلاعات آلوده، بیهوده صرف می‌شود.

۶- نسخه‌های متفاوتی از اطلاعات شکل می‌گیرند، که خود موجب سردرگمی می‌گردد [۳].

مدیریت اطلاعات

در گذشته مدیریت اطلاعات به توانایی یک سازمان در ایجاد، نگهداری، بازیابی و توزیع اطلاعات صحیح و به‌هنگام در بین افراد موردنظر با حداقل هزینه و مناسب‌ترین جهت تصمیم‌گیری اشاره شده است. امروزه مدیریت اطلاعات با به‌کارگیری فناوری‌های اطلاعات نوین دچار گسترش معنایی شده است. به کلیه امور مربوط به نحوه جذب، ایجاد نگهداری، پرورش و بازیافت و توزیع اطلاعات مرتبط می‌شود (۲).

در واقع مدیریت اطلاعات به کنترل چگونگی ایجاد، کسب، سازماندهی، ذخیره، توزیع و استفاده از اطلاعات به‌عنوان ابزاری برای ارتقاء، دسترسی کارآمد و مؤثر به اطلاعات، پردازش و استفاده توسط افراد و سازمان‌ها می‌پردازد [۴].

درکتاب فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و علوم وابسته، مدیریت اطلاعات چنین تعریف شده است: اعمال مهارتمندانه کنترل بر فراهم‌آوری، سازماندهی، ذخیره، ایمنی، بازیابی و اشاعه منابع اطلاعاتی که برای انجام موفقیت‌آمیز عملیات در یک پیشه، نهاد، سازمان، یا مؤسسه ضروری است و مستندسازی، مدیریت رکوردها و زیرساختار فنی را در بر می‌گیرد [۵].

اینجاست که به ضرورت نقش مدیریت اطلاعات در جلوگیری از این آلودگی پی می‌بریم زیرا مسئله کلیدی که مدیریت اطلاعات ایفا می‌کند، توانایی مدیریت اداره نمودن اطلاعات در یک سازمان می‌باشد که فناوری اطلاعات مدرن را به‌کار می‌برد. مفهوم سیستم‌های اطلاعات رشد سریع فناوری رایانه، اشتیاق انسان را برای به‌دست آوردن کمک رایانه در حل مسائل پیچیده و پیچیده‌تر، توسعه می‌بخشد.

مدیریت اطلاعات یکی از چالش‌هایی است که جامعه بشری از دیرباز با آن مواجه بوده است. در واقع مدیریت اطلاعات، به‌عنوان توانایی کل سازمان در مورد ایجاد، حفظ، بازیابی و قابل‌دسترس ساختن فوری اطلاعات درست، در مکان درست، در سازمان درست، در دست افراد شایسته با کمترین هزینه، در بهترین رسانه‌ها، برای به‌کارگیری تصمیم‌گیری نقش مهم خود را ایفا می‌کند [۶].

در مدیریت اطلاعات با چگونگی تولید، سازماندهی، انتخاب و اشاعه اطلاعات مواجه هستیم. اهداف اصلی این نوع مدیریت عبارت است از:

- تأمین مدارک مناسب برای اتخاذ تصمیم
- انجام و اجرای تحلیل هزینه-سودمندی در تهیه اطلاعات
- ایجاد محیطی که از آن طریق، مدیریت اطلاعات به‌عنوان یاری‌کننده مهم در سازمان پذیرفته شود.
- کمک به ارزیابی و اجرای فناوری‌های اطلاعاتی
- تعریف مسئولیت و پاسخگویی برای مدیریت، نگهداری و کنترل اطلاعات

- ۴- بازیابی: فرایند پیدا کردن اطلاعات برای استفاده مجدد.
- ۵- برونداد: تجسم فضای اطلاعات بر اساس نیازها و اهداف کاربران [۹].

زمینه‌های ظهور مدیریت اطلاعات شخصی

جهان امروز با چالش‌های جهان اطلاعات امروزی ناگزیر از استفاده از فناوری‌های مدیریت اطلاعات شخصی است. کاربران فضاهای اطلاعاتی پیچیده امروزی با چالشی تحت‌عنوان سرریز اطلاعاتی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. این فضاها به دلیل فراوانی و کیفیت کم اطلاعات آنها دچار آلودگی می‌شوند و در راستای بی‌نظمی پیش می‌روند و کاربران آنها با توجه به نبود ساختار یکپارچه از داشتن دید کلی نسبت به آن محروم می‌شوند که این امر منجر به فراموشی اطلاعات می‌گردد. در صورتی که با استفاده از فضای شخصی اطلاعات و مدیریت بر آن مشکلات اشاره‌شده بدین‌صورت حل خواهند شد: آنها با تدارک آشوب کوچکی برای خود از سرریز اطلاعاتی جلوگیری می‌کنند، با گزینش صرف فقره‌های مفید و ایجاد منابع شناخته‌شده ارزشمند از آلودگی پیشگیری می‌کنند، با نگهداری و سازماندهی اطلاعات بی‌نظمی را کاهش می‌دهند، با سازگاری با محیط اطلاعاتی جدید ساختار یکپارچه‌ای به‌وجود می‌آورند، با ایجاد دید شخصی نسبت به فضاهای اطلاعاتی پیچیده فقدان دید کلی را جبران می‌کند [۹].

علت‌های نیاز به مدیریت اطلاعات شخصی

یکی از علت‌های نیاز به مدیریت اطلاعات شخصی، سرریز اطلاعاتی است که در بیشتر مواقع منجر به آلودگی اطلاعات است و از جهت دیگر یکی از عوامل نیاز به مدیریت اطلاعات شخصی ماهیت غیرمجموع اطلاعات است. نگر داشتن یا ننگه نداشتن؟ مردم به‌طور مداوم با تغییراتی در این تصمیم مواجه می‌شوند که با اطلاعات مواجه می‌شوند. درصد زیادی از اطلاعاتی که با آنها مواجه می‌شوید به وضوح بی‌فایده هستند - برای مثال ایمیل‌های ناخواسته. بخش دیگری از اطلاعات مواجه شده را می‌توان در یک مطالعه «مصرف» و دور انداخت - برای مثال، گزارش آب‌وهوا یا یک امتیاز ورزشی. که مقدار زیادی از اطلاعات را در حد وسط باقی می‌گذارد. اطلاعات ممکن است در جایی در آینده مفید باشد.

• ایجاد محیطی که از آن طریق مدیران سازمان بتوانند حیاتی بودن اطلاعات سازمانده شده قابل‌دسترس را برای تصمیم‌گیری‌های سازمان به درستی تشخیص دهد [۷].

مدیریت اطلاعات به‌طور کلی به دو گونه مدیریت اطلاعات شخصی و مدیریت اطلاعات گروهی تقسیم می‌شود که آنها نیز به‌طوری به روند مدیریت کردن اطلاعات کمک می‌کنند که در ذیل به آنها می‌پردازیم:

مدیریت اطلاعات شخصی

مدیریت اطلاعات شخصی گونه‌ای مدیریت اطلاعات است که یک فرد برای جمع‌آوری، طبقه‌بندی، ذخیره، جستجو، بازیابی و اشتراک اطلاعات در فعالیت‌های روزانه استفاده می‌کند. مدیریت شخصی به روش‌های سازماندهی، حفظ و بازیابی مجموعه اطلاعات شخصی اطلاق می‌گردد که افراد را در طبقه‌بندی و استفاده از این اسناد و اطلاعات کمک نماید. در عصر امروز که اطلاعات به شکل رقمی در دسترس هستند و افراد زیادی با این گونه اطلاعات سروکار دارند و از آن استفاده می‌کنند. مدیریت شخصی اطلاعات شامل فعالیت‌های ذخیره‌سازی، سازماندهی، نگهداشت و بازیابی اطلاعات است [۸].

بنابر گفته لاندسديل مدیریت اطلاعات شخصی مراحل توصیف، جمع‌آوری، ذخیره، سازماندهی، و بازیابی فقره‌های دیجیتال (مانند نامه‌های الکترونیکی، فایل‌ها، قرارهای ملاقات، به خاطر‌آوری‌ها، تماس، بوک‌مارک‌ها و غیره) را توسط یک فرد در محیط یارانش شخصی در برمی‌گیرد.

باریو ۱۹۹۵، مدیریت اطلاعات شخصی را فرایندی تعریف کرد که به گردآوری، سازماندهی و ذخیره، نگهداری، بازیابی و درونداد اطلاعات شخصی می‌پردازد. او براساس مدل سیورجل مدیریت اطلاعات شخصی را در پنج فعالیت تقسیم کرده است:

- ۱- گردآوری: شامل تصمیم‌گیری بر نگهداری اطلاعات شخصی در فضای شخصی اطلاعات، تعریف کردن و برچسب زدن اطلاعات
- ۲- سازماندهی و ذخیره: شامل طبقه‌بندی، نام‌گذاری، گروه‌بندی و قرار دادن اطلاعات در مکان مناسب برای بازیابی بعدی.
- ۳- نگهداری: روزآمد کردن اطلاعات قدیمی، پشتیبان‌گیری از اطلاعات، جابه‌جا کردن یا پاک کردن اطلاعات از فضای اطلاعات شخصی.

تصمیم‌گیری در مورد اینکه آیا و چگونه این اطلاعات حفظ شود، بخش مهمی از مدیریت اطلاعات شخصی است [۱۰]. به‌طور کلی هدف‌های استفاده از مدیریت اطلاعات شخصی شامل: هدف ابزاری و هدف نمادین است. هدف ابزاری با مصنوعاتمانند سیاهه کارهای انجام دادنی و تقویم‌ها که به‌عنوان حافظه بیرونی عمل می‌کنند و کاربران را قادر به انجام کارهای روزانه خود می‌کنند، تحقق می‌یابد. هدف نمادین با مدیریت احساس دیگران در مورد کاربر محقق می‌شود به‌نحوی که با استفاده کاربر از یکی از سامانه‌های سازمان‌دهنده شخصی، گمانه‌زنی‌های دیگران در این مورد که وی یک حرفه‌ای پربار و تشکیلاتی است تقویت می‌شود.

نتایج دانشمندان مشغول در حوزه مدیریت اطلاعات شخصی تلاش برای ایجاد، استفاده و حفظ یک نگاهت میان اطلاعات و نیاز است. در این راستا، اجزا مدیریت اطلاعات شخصی از جمله فعالیت‌های مرتبط با نگهداری، سازماندهی، حفظ، یافتن و بازیافتن برای رفع شکاف دائمی میان نیاز و اطلاعات عمل می‌کنند، به‌نحوی که اطلاعات همیشه به‌سوی نیاز اطلاعاتی حرکت کند.

تخصص مدیریت اطلاعات شخصی روشهای منظمی را برای شناسایی، فهمیدن، و استفاده از اطلاعات، همچنین رسمی کردن و دسترسی به تجارب، دانش و مهارت‌ها، ایجاد قابلیت‌های جدید، انجام اقدام‌های برتر، تشویق به ایجاد انگیزه و ارزش بیشتری برای مشتری به‌کار می‌گیرد [۱۱]. در واقع مدیریت اطلاعات شخصی فعالیتی است که در آن فرد اقلام اطلاعات شخصی را ذخیره می‌کند تا بعد آنها را بازیابی کند [۱۲].

انواع سامانه‌های مدیریت اطلاعات شخصی

سامانه‌های مدیریت اطلاعات شخصی از نظر کاربرد به مدیریت اطلاعات شخصی و مدیریت اطلاعات گروهی تقسیم می‌شود. سامانه‌های مدیریت اطلاعات شخصی را می‌توان در دو محیط خصوصی و عمومی تصور نمود. مدیریت اطلاعات شخصی در محیط‌های خصوصی، پشتیبان صرف کارهای شخصی فرد است و اطلاعات آن فقط جهت استفاده شخص است. مدیریت اطلاعات شخصی در محیط‌های عمومی نیز با سطوحی از اشتراک ذهنی ایجاد می‌شود. به این نوع مدیریت اطلاعات

شخصی که در بستر و محیط مدیریت اطلاعات گروهی گفته می‌شود. به عقیده بردمن این نوع اطلاعات شخصی، مدیریت اطلاعات اشتراکی اطلاق می‌شود کارهای مرتبط به چگونگی اشتراک اطلاعات شخصی در میان یک گروه با تأکید بر هنجارهایی که آن اشتراک‌گذاری را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند و روش‌هایی که مشارکت‌کنندگان در زمینه آن هنجارها جهت رویایی با گستره‌ای از تنش‌های مذاکره می‌کنند را در برمی‌گیرد [۱۳].

مدیریت اطلاعات گروهی

فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی اغلب در زمینه‌های گروهی یا سازمانی تعبیه شده است. برای کار مؤثر در یک گروه، یک فرد باید اطلاعات را نه‌تنها برای استفاده شخص خود، بلکه برای اشتراک گذاشتن با سایر اعضای گروه نیز مدیریت کند. بدیهی است کسی که دوست دارد از فعالیت‌های اطرافیان استفاده کند، توانایی به‌دست آوردن شماره تلفن‌های برنامه، جلسه گروهی، تعیین در دسترس بودن هم‌تایان خود و کسب اطلاعات مهم مشترک ارزشمند است.

مدیریت اطلاعات گروهی به تمرین و مطالعه اقدامات فردی انجام شده برای حمایت از فعالیت گروهی اشاره دارد. پشتیبانی از این رفتار مدیریت اطلاعات شامل توانایی به‌دست آوردن، سازماندهی، نگهداری، بازیابی و استفاده از مصنوعاتمانند اسناد (مبتنی بر کاغذ و دیجیتال)، صفحات وب و پیام‌های ایمیل است. گروه‌ها می‌توانند کوچک (مانند یک تیم شش یا هفت نفره) یا بزرگ (سازمان با هزاران عضو) باشند. آنها می‌توانند برخوردهای تصادفی زودگذر در یک رویداد اجتماعی یا در حال انجام یک تیم پروژه نرم‌افزاری باشند. گروه‌ها همچنین می‌توانند مرتبط با کار باشند.

مدیریت اطلاعات گروهی به نحوه اشتراک‌گذاری اطلاعات شخصی در میان یک گروه با تأکید بر هنجارهایی که زیربنای آن اشتراک‌گذاری است، و روش‌هایی که شرکت‌کنندگان در آن هنجارها را در پاسخ به انواع تنش‌ها مذاکره می‌کنند مربوط می‌شود. مدیریت اطلاعات گروهی گسترش مدیریت اطلاعات شخصی است. زیرا در حوزه‌های عمومی بیشتری عمل می‌کند ۱- در نتیجه تلاش مردم برای به اشتراک‌گذاری و مدیریت اطلاعات و ۲- یک موضوع مورد مطالعه برای محققان در

مدیریت اطلاعات شخصی و کار مشترک با پشتیبانی کامپیوتر بوده است. افراد اقلام اطلاعاتی را برای پشتیبانی از نیازهای فرد به دست می آورند، سازماندهی می کنند و نگهداری می کنند، بازیابی می کنند و از آنها استفاده می کنند. اما این فعالیت های مدیریت اطلاعات شخصی اغلب در زمینه های گروهی یا سازمانی تعبیه می شود و با به اشتراک گذاری در ذهن انجام می شود. عمل اشتراک گذاری اطلاعات شخصی را به حوزه های فعالیت های گروهی منتقل می کند و همچنین تنش هایی ایجاد می کند که چگونگی و نحوه اشتراک گذاری اطلاعات را شکل می دهد. تمرین و مطالعه مدیریت اطلاعات گروهی بر این تعامل بین اطلاعات شخصی در زمینه های گروهی است [۱۴].

راهکارهای مناسب برای پیشگیری از آلودگی اطلاعاتی اینک که با نقش مدیریت اطلاعات آشنا شدیم دریافته ایم که چگونه با مدیریت نمودن و سازماندهی می توان از آلوده شدن اطلاعات پیشگیری کرد، برای درک بیشتر این موضوع به طور مثال:

با استفاده از فضای شخصی اطلاعات و مدیریت آن می توان مشکلات ناشی از آلودگی اطلاعات را به این صورت حل کرد: با گزینش فقره های و ایجاد منابع شناخته شده ارزشمند می توان از آلودگی اطلاعات پیشگیری کرد، با نگهداری و سازماندهی اطلاعات بی نظمی را می توان کاهش داد. با سازگاری با محیط اطلاعاتی جدید، ساختار یکپارچه ای می توان به وجود آورد و با ایجاد دید شخصی نسبت به فضاهای پیچیده، فقدان دید کلی را جبران کرد.

مدیریت اطلاعات شخصی هم به رویه ها و هم به بررسی فعالیت هایی که افراد برای فراهم آوری، سازماندهی، حفظ، بازیابی و استفاده از فقره های اطلاعاتی ای چون اسناد (کاغذی و دیجیتال)، صفحات وب، و پیغام های پست الکترونیک در استفاده همه روز برای انجام وظایف محوله (کاری یا غیر آن) و ایفای نقش های چندگانه افراد انجام می دهند، اطلاق می شود. از این رو یکی از آرمان های مدیریت اطلاعات شخصی، داشتن اطلاعات مناسب در مکان و شکل مناسب به نحوی است که از نظر کمی و کیفی برای رفع نیاز موجود ما کافی باشد. مدیریت اطلاعات شخصی بهتر به معنی استفاده بهتر از منابع ارزشمند (زمان، هزینه، انرژی، و توجه) و در نهایت، کیفیت بهتر زندگی ماست [۱۳].

مفهوم مدیریت اطلاعات را نشانگر برتری دقیق و قابل اعتماد در درون قلمرو جنگ اطلاعات دانسته اند و به معنی حجم اطلاعات اکتسابی نمی باشد بلکه نگرش اصلی اطلاعات در دسترس و تبدیل این اطلاعات به محصول مؤثر اطلاعاتی می باشد. در واقع مدیریت اطلاعاتی، بهره برداری مؤثر از اطلاعات در دسترس به عنوان عامل تعیین کننده موفقیت در جنگ اطلاعاتی است [۱۵].

بنابراین یکی از مواردی که می تواند از بروز سرریز اطلاعاتی و در نتیجه آلودگی اطلاعات جلوگیری به عمل آورد، تدارک آرشیبوی کوچک از اقلام مفید و ارزشمند توسط هر فرد برای خود است. اگر افراد اطلاعات شخصی خود را به درستی مدیریت کنند، به علت دستیابی سریع و راحت به اطلاعات و ایجاد پیوند بین اطلاعات و نیازهای خود، می توانند در زمان و هزینه صرفه جویی کنند و همچنین می توانند وقت زیادی نیز برای استفاده خلاق و هوشمندانه از اطلاعات به دست بیاورند. به طور کلی مدیریت اطلاعات شخصی تأثیر انکارناپذیری در مدیریت زمان، صرفه جویی در هزینه، افزایش کارایی افراد در برقراری ارتباطات علمی داخل و خارج کشور و مدیریت بهینه شغلی می شد و موجبات بهبود سواد اطلاعاتی، بهبود یادآوری، بهبود یادگیری، دستیابی سریع تر به اطلاعات، کاهش سردرگمی و اشتغالی افراد، جلوگیری از گم شدن و آسیب دیدن و کمک به تشخیص روابط و وابستگی اطلاعات، و در نتیجه باعث افزایش کارایی، پیشرفت و موفقیت افراد را فراهم آورد [۱۵].

همچنین برای پیشگیری از آلودگی اطلاعات منابع اطلاعاتی را باید اینگونه مدیریت نمود:

منابع سازمان را باید اکتساب نمود، نظم بخشید و مورد بهره برداری قرار داد. در مدیریت منابع اطلاعاتی لازم است زمان هرز رفتن و بیکاری منابع را به حداقل رساند و در صورت نیاز قبل از منسوخ شدن منابع یا از کار افتاده شدن آنها می بایست منابع جدید و مفید جایگزین شود. اطلاعات قابل استفاده در زمان مناسب، شکل مناسب و با ترتیب و توالی مناسب به طرز هماهنگ می بایستی مورد استفاده کاربران قرار گرفته و آن دسته از اطلاعاتی که تاریخ اعتبار و مصرفشان به پایان رسیده از فرایند منابع اطلاعاتی خارج شده و اطلاعات به هنگام و نو جایگزین آنان شود. به گفته مک لئود (۱۹۹۴) مجموعه این

(۲). نوری، سعید (۱۳۹۵). اهمیت اطلاعات و مدیریت آن [یادداشت وبلاگ] بازبایی شده در ۱۴۰۱/۶/۶ از [HTTPS://WWW.WEBSITE.NET](https://www.websitex.net)

منابع و مأخذ

- [1]. Meel, P., & Vishwakarma, D. K. (2020). Fake news, rumor, information pollution in social media and web: A contemporary survey of state-of-the-arts, challenges and opportunities. *Expert Systems with Applications*, 153, 112986.
- [۲]. باب الحوائجی، فهیمه و گرجی نژاد، نایفه (۱۳۹۰). بررسی آلودگی اطلاعات در پایگاه های مورد اشتراک دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران در بازبایی اطلاعات کتابداری از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی، فصلنامه دانش‌شناسی، سال پنجم، شماره ۱۸، صص ۳۴-۲۱.
- [۳]. عباسی رانی، علی و خان زاده، چیمین و پاک نیت، محسن (۱۳۹۴). آلودگی اطلاعات و ضرورت مقابله با آن در سازمانهای نظامی. همایش کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت و مهندسی منابع، سال یکم، صص ۲۹-۱.
- [4]. Detlor, Brian. (2010). *Information Management*. SunECE Direct, Vol. 30, No. 2, pp. 103-108.
- [۵]. مکتبی فرد، لیلا (۱۳۸۷). مدیریت اطلاعات با رویکرد فازی، کتابداری و اطلاع رسانی، سال یازدهم، شماره ۲، صص ۱۳۸-۲۰۴.
- [۶]. حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۸۵). مهندسی ارزشی در کتابداری و اطلاع رسانی با تاکید بر مدیریت اطلاعات، کتابداری و اطلاع رسانی، سال نهم، شماره ۴، صص ۴۴-۳۱.
- [۷]. بصیریان جهرمی، رضا و بصیریان جهرمی، حسین (۱۳۸۸). مدیریت اطلاعات: مفاهیم و کاربردها. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، سال بیست و چهارم، شماره ۳، صص ۱۳۶-۱۱۷.
- [۸]. آزاده، فریدون و جدیدی، زهرا و حقانی، حمید (۱۳۹۶). (PIM) بررسی میزان به کارگیری مدیریت اطلاعات شخصی توسط اعضای هیات علمی دانشکده های پیراپزشکی دانشگاه های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و ایران در سال ۱۳۹۳. مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، سال یازدهم، شماره ۱، صص ۵۲-۴۴.

فعالیت یعنی «تحصیل اطلاعات، استقرار مؤثر از آن و صرف آن در زمان مناسب» را مدیریت اطلاعات نیز می‌نامند [۱۵].

بحث و نتیجه‌گیری

کار مدیریت اطلاعات فرایند شناخت و تولید اطلاعات و سازماندهی و ذخیره آن، اشاعه، یا انتشار اطلاعات و بهره‌برداری از اطلاعات می‌باشد. امروزه همه اشخاص نیازمند دستیابی به اطلاعات صحیح و درست هستند. اطمینان یافتن از دسترسی به اطلاعات مرتبط و به جا برای رشد و توسعه اجتماعی امری ضروری است.

نیاز به اطلاعات پدیده‌ای است که هیچ‌گیزی از آن نیست و هیچگاه جریان رشد و افزایش آن متوقف نمی‌شود. اطلاعاتی که از مجار و منابع مختلف گردآوری می‌شوند ممکن است ضدونقیض باشد. به‌طور مثال، نوشته‌های بسیاری وجود دارد که در آن داده‌های نادرست منتشر شده است. اگر اطلاعات آلوده باشد و مصرف‌کننده آن را به‌کار گیرد در این صورت وی نیز اطلاعات مواد و کالاهای آلوده تولید می‌کند. آلودگی اطلاعات را نباید یک چیز صرفاً اتفاقی در عملکرد کارهای جامعه دانست. بلکه یک امر کاملاً اساسی در تمام فرایندها و قسمتی از کل بی‌نظمی در فرایندهای اطلاعاتی جامعه است.

بنابر آنچه گفته شد آلودگی اطلاعات پدیده‌ای است که در جوامع اطلاعاتی در حال گسترش است و هر روز، بیش از روز قبل برای کاربران مشکل‌ساز می‌شود. به‌همین دلیل باید از وقوع آن جلوگیری کرد. برای دسترسی به اطلاعات صحیح و درست و جلوگیری از سردرگمی بین انبوهی از اطلاعات در عصر آلودگی اطلاعات نیازمند آشنایی با جایگاه و نقش مدیریت اطلاعات می‌باشیم. بنابراین جایگاه و نقش مدیریت اطلاعات در فراهم‌آوری، سازماندهی، اشاعه و کاربرد پدیده‌ای چون اطلاعات بسیار حائز اهمیت است.

این مقاله و بخشی از آن در جای دیگر به چاپ نرسیده است.

وب‌گاه های بازدید شده

- (۱). رحمان پور، شیما (۱۳۹۷). آلودگی اطلاعات چیست؟. [یادداشت وبلاگ] بازبایی شده در ۱۴۰۱/۸/۲۲ از <https://payamedanesh.ir/?P=26091>

- [۹]. راک، کلثوم (۱۳۹۵). مدیریت اطلاعات شخصی (PIM). فصلنامه آرشیو ملی، سال دوم، شماره ۷، صص ۳۸-۴۹.
- [10]. Jones, W. (2004). Finders, keepers: the present and future perfect in support of personal information management. *First Monday*, 9(3).
- [۱۱]. مرادی، غلامرضا و آصف زاده، سعید (۱۳۸۸). مدیریت اطلاعات (دانش)، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، سال هشتم، شماره ۱، صص ۷۵-۸۵.
- [12]. Bergman, O., Beyth-Marom, R., & Nachmias, R. (2003). The user-subjective approach to personal information management systems. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 54(9), 872-878.
- [۱۳]. زوارقی، رسول و صفایی، میکائیل (۱۳۹۱). مدیریت اطلاعات شخصی (PIM) مروری بر مفاهیم. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، سال بیست و هفتم، شماره ۴، صص ۱۰۵۳-۱۰۸۱.
- [14]. Lutters, Wayne G., Ackerman, Mark S., & Zhou, Xiaomu. (2006). *Group Information Management*, pp. 236-248.
- [۱۵]. عرب انصاری، مهدی (۱۳۹۳). جایگاه مدیریت در راهبرد امنیت مرزی (با تاکید بر پلیس مرزبانی). فصلنامه دانش انتظامی سیستان و بلوچستان، سال پنجم، شماره ۱۱، صص ۶۸-۳۱.

A Look at The Role of Information Management in Preventing Information Contamination

Zahra Doostzade^{1*}

In the age of information pollution or information explosion, we are surrounded by a lot of useless information that an intelligent management for making micro and macro decisions can help us achieve the accuracy and correctness of information, in fact, by organizing and controlling the structure, combination and Information processing plays a very important role in this decision. Therefore, understanding the concept of information management in dealing with data contamination seems very important.

In this article, after explaining the concept of information pollution and getting acquainted with the types of information pollution and its consequences, we will discuss information management and the types of information management that include personal information management and group information management, then we will discuss the role of information management and its appropriate solutions in controlling Information pollution is mentioned.

The goal is how managing information helps us in this direction, which we discuss in this article. Therefore, the awareness of information pollution issues should be spread so that information can be managed properly.

Keywords: Information Pollution, Information Explosion, Information Management, Personal Information Management, Group Information Management

* Corresponding Author, Senior student, E-mail: z.doostzade@mail.sbu.ac.ir

¹Department of Information Science and Epistemology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran